

ATVĒRTAS PĀRVALDĪBAS PARTNERĪBAS INICIATĪVA

LATVIJAS OTRAIS NACIONĀLAIS RĪCĪBAS PLĀNS

01.07.2015. – 30.06.2017.

VIDUSPOSMA IZVĒRTĒJUMS

*Latvijas Otrais Nacionālais rīcības plāns tika apstiprināts Ministru kabinetā 23.12.2014.
(sēdes protokols Nr. 72, 89.§)*

Valsts kanceleja

2016. gada 5. decembris

Saturs

Ievads	3
Latvijas Otrā rīcības plāna izpildes rezultāti	5
1.apņemšanās:	5
Veicināt publiskās pārvaldes datu pieejamību atvērtā veidā (atvērtie dati).....	5
2.apņemšanās:	6
Izveidot vienotu tiesību aktu projektu portālu un veicināt sabiedrības līdzdalību tiesību aktu izstrādē	6
3.apņemšanās:	8
Veidot vienotu platformu valsts institūciju tīmekļvietnēm un informācijai	8
4.apņemšanās:	10
Veicināt atklātu, godīgu un profesionālu valdes un padomes locekļu kandidātu atlasī publiskas personas kapitālsabiedrībās	10
5.apņemšanās:	12
Ieviest efektīvākus uzraudzības mehānismus to amatpersonu darbības kontrolei, kas ir atbildīgas par rīcību ar publiskajiem resursiem	12
6.apņemšanās:	16
Izveidot ilgtspējīgu nevalstisko organizāciju finansēšanas modeli	16
7.apņemšanās:	17
Nodrošināt iespēju vākt parakstus referendumu ierosinājumiem internetā	17
8.apņemšanās:	17
Izstrādāt likumprojektu trauksmes cēlēju aizsardzībai.....	17
9.apņemšanās:	19
Izvērtēt politisko partiju finansēšanas sistēmu un veicināt lobēšanas atklātumu	19
10.apņemšanās:	21
Izstrādāt valsts pārvaldes ētikas kodeksu.....	21
Galvenie secinājumi	22
Tālākā rīcība	22

Ievads

Starptautiskā iniciatīva ATVĒRTAS PĀRVALDĪBAS PARTNERĪBA (angļu val. – *Open Government Partnership*, OGP)¹ aizsākās 2011. gadā ar mērķi mudināt valstis uzņemties un pildīt konkrētas apņemšanās, kas veicinātu atvērtu pārvaldību. OGP nosaka četrus atvērtas pārvaldības principus: atklātība, sabiedrības līdzdalība, atbildība un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju un inovāciju izmantošana atklātības un atbildības veicināšanai. OGP izvirza valstīm kopīgus lielos izaicinājumus (angļu val. – *grand challenges*²): uzlabot valsts pakalpojumus; veicināt ētiskumu un cīņu pret korupciju valsts institūcijās; efektīvizēt publisko resursu izmantošanu; veidot drošāku sabiedrību; un stiprināt korporatīvo atbildību.

Šobrīd OGP piedalās 70 pasaules valstis. Dalībvalstis periodiski izstrādā divu gadu nacionālos rīcības plānus, kas, balstoties OGP principos, ietver rīcību katrā valstī, lai atbildētu uz kopīgajiem izaicinājumiem. Katrā rīcības plāna tiek iekļautas 5 līdz 15 apņemšanās.

Latvija pievienojās OGP līdz ar iniciatīvas dibināšanu 2011. gadā. Pirmais nacionālais rīcības plāns tika izstrādāts 2012. – 2014. gadā. Šajā laikā tika īstenotas tādas aktivitātes kā nevalstisko organizāciju līdzdalības lēmumu pieņemšanas procesā izvērtējums, nodrošināta Ministru kabineta (turpmāk – MK) un Saeimas sēžu tiešraide internetā, uzsākts darbs, lai nodrošinātu plašu interneta pieejas punktu pārklājumu Latvijā, izvērtējums „vienas pieturas aģentūras” ieviešanai, pilnveidoti e-risinājumi Valsts zemes dienestā un Valsts ieņēmumu dienestā.

Latvijas Otrais nacionālais rīcības plāns tika izstrādāts 2014. gadā, piedaloties atbildīgajām valsts institūcijām un nevalstiskajiem partneriem. Tā laika ietvars ir no 2015. gada 1. jūlija līdz 2017. gada 30. jūnijam. Latvijas Otrais nacionālais rīcības plāns ietver 10 apņemšanas, kas balstīti OGP principos un ir Latvijas sniegtās atbildes uz OGP izaicinājumiem.

---

¹ Vairāk informācijas vietnē: <http://www.opengovpartnership.org/>, tajā skaitā par Latvijas dalību: <http://www.opengovpartnership.org/country/latvia/>

² Sk. lielo izaicinājumu (angļu val. – *grand challenges*) skaidrojumu 16 lp.

http://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/attachments/OGP%20ArticlesGov%20March%202019%202014_1.pdf

Latvijas Otrā nacionālā rīcības plāna apņemšanās atbilst šādiem OGP principiem un izaicinājumiem:

Latvijas apņemšanās	OGP principi	OGP lielle izaicinājumi
Veicināt publiskās pārvaldes datu pieejamību atvērto datu formā	Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju izmantošana atklātības un atbildības veicināšanai; atklātība	Uzlabot valsts pakalpojumus
Tiesību aktu projektu izstrādes portāls, sabiedrības līdzdalība tiesību aktu izstrādē	Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju izmantošana atklātības un atbildības veicināšanai; atklātība; sabiedrības līdzdalība	Uzlabot valsts pakalpojumus; Efektivizēt publisko resursu izmantošanu
Vienota platforma valsts institūciju tīmekļvietnēm	Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju izmantošana atklātības un atbildības veicināšanai; atklātība; sabiedrības līdzdalība	Uzlabot valsts pakalpojumus
Nevalstisko organizāciju finansēšanas modelis	Sabiedrības līdzdalība	
Publiskas personas kapitālsabiedrību pārvaldība	Atbildība un atklātība	Uzlabot valsts pakalpojumus; stiprināt korporatīvo atbildību
Korupcijas novēršanas un uzraudzības mehānismi rīcībā ar publiskajiem resursiem	Atbildība	Uzlabot valsts pakalpojumus; veicināt ētiskumu un cīņu pret korupciju valsts institūcijās
Trauksmes cēlēju aizsardzība	Atbildība un atklātība	Veicināt ētiskumu un cīņu pret korupciju valsts institūcijās
Politisko partiju finansēšanas izvērtējums un lobēšanas atklātums	Atbildība un atklātība	Veicināt ētiskumu un cīņu pret korupciju valsts institūcijās
Vienots valsts pārvaldē nodarbināto ētikas kodekss	Atbildība un atklātība	Veicināt ētiskumu un cīņu pret korupciju valsts institūcijās

Latvijas Otrā rīcības plāna izpildes rezultāti

1.apņemšanās:

Veicināt publiskās pārvaldes datu pieejamību atvērtā veidā (atvērtie dati)

Atvērtie dati ir vēlamā forma, kādā iestādēm jāpublicē informācija internetā, lai sabiedrība to varētu atkalizmantot. To paredz grozījumi Informācijas atklātības likumā, kas stājās spēkā 2015. gada 6. oktobrī. Ar minētajiem grozījumiem arī tika pārņemta Eiropas Savienības direktīva par valsts sektora informācijas atkalizmantošanu (2013/37/ES).

Saistība ar minētajiem grozījumiem Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā (turpmāk – VARAM) tika izveidota darba grupa, kas izvērtēja atkalizmantošanas nosacījumu piemērošanas praksi. Darba grupa izvērtēja arī tā saucamo atvērto licenču izmantošanu valsts pārvaldes atvērto datu kontekstā un konstatēja, ka nav lietderīgi atvērtās licences pārņemt Latvijas normatīvajos aktos, tomēr, ņemot vērā labas pārvaldības principu, iestādes var norādīt atsauces uz attiecīgajām licencēm atvērto datu izmantošanas nosacījumos.

Norit darbs ar mērķi izveidot atvērto datu portālu. Līdz 2016. gada pēdējam ceturksnim paredzēts veikt *Creative Commons* atvērto licenču tulkošanu, kā arī atvērto datu portāla (datu publicēšanas platformas) specifikācijas izveidi. Izmantojot minēto specifikāciju, tiks veikts iepirkums, kura ietvaros paredzēts izveidot atvērto datu portālu, darbojošos risinājumu piedāvājot jau 2017. gada otrajā pusē.

Atvērto datu portālā paredzēts iekļaut, gan esošās atvērto datu kopas, gan arī tās datu kopas, kas tiks publicētas Eiropas Reģionālās attīstības fondu (turpmāk – ERAF) specifiskā atbalsta mērķa 2.2.1. "Nodrošināt publisko datu atkalizmantošanas pieaugumu un efektīvu publiskās pārvaldes un privātā sektora mijiedarbību" projektu īstenošanas rezultātā (Projektu saraksts pieejams VARAM tīmekļvietnē³).

³ http://varam.gov.lv/lat/likumdosana/normativo_aktu_projekti/2014_2020_gada_eiropas_savienibas_fondi/

Par datu atvēršanas jautājumiem tiek nodrošināts metodoloģisks atbalsts VARAM tīmekļvietnē. Sadaļā "E-pārvalde" - Atvērtie dati⁴ ir pieejami skaidrojumi, saites uz vadlīnijām un mācību līdzekļiem par datu atvēršanas jautājumiem.

2.apņemšanās:

Izveidot vienotu tiesību aktu projektu portālu un veicināt sabiedrības līdzdalību tiesību aktu izstrādē

Vienotā tiesību aktu projektu izstrādes un saskaņošanas portāls (turpmāk – TAP) ir ilgtermiņa iniciatīva, kuras mērķis ir izveidot portālu, kur vienuviet un caurskatāmi noritēs tiesību aktu projektu izstrāde un saskaņošana, tajā skaitā sabiedrības informēšanas un līdzdalības pasākumi. Šī portāla izstrāde atbilst Latvijas normatīvajos aktos par Eiropas Reģionālās attīstības fonda projektu gaitu noteikto.

TAP izveides mērķi ir:

- uzlabot pilsoniskās sabiedrības līdzdalības vidi tiesību aktu jaunrades procesā, tādējādi iedzīvinot atvērtās pārvaldības principu un iniciatīvas, un nodrošinot atbilstību Informācijas sabiedrības attīstības pamatnostādņem 2014.-2020. gadam;
- MK lēmumu pieņemšanas procesa modernizēšana, nodrošinot efektīvāku un ātrāku tiesību aktu izstrādes, saskaņošanas, apstiprināšanas un kontroles procesus.

TAP izveides mērķu sasniegšanai nepieciešams:

- izstrādāt un ieviest TAP publisko sadaļu, nodrošinot sabiedrības informēšanu un līdzdalību TAP izstrādē (analīzes un programmatūras izstrādes ārpakalpojums);
- izstrādāt un ieviest TAP e-pakalpojumu "Tiesību aktu projektu sabiedriskā apspriešana";
- veikt sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumus par TAP funkcionalitāti;
- izstrādāt un ieviest vienotu valsts pārvaldes TAP koprades vidi, kas nodrošina izstrādi, saskaņošanu, apstiprināšanu un kontroli (analīzes un programmatūras izstrādes ārpakalpojums);
- veikt izmaiņas spēkā esošajos normatīvajos aktos, nosakot jaunu kārtību valsts pārvaldes TAP izstrādē un saskaņošanā;
- apmācīt iestāžu darbiniekus darbam ar TAP;
- nodrošināt TAP sākotnējās ietekmes ziņojumu (anotāciju) un ietekmes pēcpārbaudes izvērtējumu datu uzkrāšanu, analīzi un pieejamību.

⁴ http://varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/e_parv/atvertie_dati/?doc=20449

TAP realizācijas laika plāns:

Nr.p.k.	Darbības nosaukums	Projekta īstenošanas laika grafiks (ceturkšņos)*																			
		2016				2017				2018				2019				2020			
		1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.
1.	TAP izstrāde						X	X	X	X	X	X	X	X	X						
2.	TAP ieviešana, tajā skaitā lietotāju apmācības un eksperimentālā ekspluatācija								X	X	X	X	X	X	X						
3.	TAP lietošanai nepieciešamo normatīvo regulējumu izmaiņas									X	X	X	X								

*Laika plāns var tikt precizēts atbilstoši datumam, kad tiks noslēgta vienošanās ar Centrālo finanšu un līgumu aģentūru par projekta īstenošanu.

Izveidojot TAP, pilsoniskajai sabiedrībai, nevalstiskajām organizācijām (t.sk. valdības sociālo un sadarbības partneru organizācijām), privātajam sektoram, ministrijām un to padotībā esošajām valsts pārvaldes iestādēm būs būtiski ieguvumi. Ar TAP realizāciju paredzēts veicināt sabiedrības uzticēšanos valsts pārvaldei, iesaistot to lēmumu pieņemšanā un demonstrējot tiesību aktu pieņemšanas procesa caurspīdīgumu.

Līdz ar TAP portāla izveidi jebkurai interesentam būs pieejama ērta vide, kurā vienkārši ieraudzīt visus vispārpieejamos tiesību aktu projektus un ar tiem saistīto informāciju. Tāpat ieinteresētās personas varēs pieteikties uz tiesību aktu jaunumiem un/vai izmaiņām par interesējošo jomu un automātiski saņemt informāciju.

Tiks izveidots e-pakalpojums "Tiesību aktu projektu sabiedriskā apspriešana", ar kuru ikviens pilsoniskās sabiedrības loceklis varēs paust savu viedokli. Nevalstiskās organizācijas būs TAP autorizēti lietotāji. Papildus, īstenojot TAP projektu, tiks veicināta e-prasmju apguve, lai e-pakalpojums "Tiesību aktu projektu sabiedriskā apspriešana" arī praksē ļautu nodrošināt plašu sabiedrības iesaisti TAP apspriešanā, izmantojot elektroniskās ierīces.

Sabiedrībai atkalizmantošanai būs pieejamas vispārpieejamo tiesību aktu projektu atvērtās datu kopas.

TAP būtiski uzlabos informācijas apriti valsts pārvaldē, nodrošinot augstāku darba efektivitāti, un mazinot slogu neautomatizēto darbību veikšanai.

Paveiktais TAP plānošanas un izveides ietvaros kopš 2015. gada 1. jūlija, kad tika uzsākta Latvijas Otrā Nacionālā rīcības plāna izpilde:

- noslēdzies TAP metu konkurss, un saņemti piedāvājumi no 2 programmatūras izstrādātājiem;
- izveidots efektīvs TAP izstrādes vadības un uzraudzības ietvars;
- izstrādāts un VARAM iesniegts TAP detalizētais apraksts, kas tiks iekļauts IKT mērķarhitektūrā un vēlāk apstiprināts MK;
- pēc TAP projekta apstiprināšanas MK tiks slēgta vienošanās ar sadarbības iestādi par TAP projekta uzsākšanu;
- izstrādāta un ieviesta elektroniskā Normatīvo aktu projektu izstrādes rokasgrāmata.

Vidusposma izvērtējuma publiskās apspriešanas laikā ierosināts veikt plašākus pasākumus sabiedrības informēšanai par izstrādē esošiem normatīvo aktu projektiem un pieņemtiem normatīviem aktiem. Ierosināts arī veicināt aktīvāku nevalstisko organizāciju iesaisti likumprojektu izstrādē, tajā skaitā sistemātiskāk apkopot informāciju par nevalstiskām organizācijām, interešu grupām un nozares speciālistiem un tos iesaistīt tos skarošu projektu izstrādē.

Arī sabiedrības iniciatīvu platformas portāla "ManaBalss.lv" veicina sabiedrības līdzdalību likumdošanas izstrādē, izmantojot e-līdzdalības instrumentus. Portāls "ManaBalss.lv" būtisks ieguldījums sabiedrības līdzdalības veicināšanā kopš 2015. gada 1. jūlija līdz šim jaunu normatīvo regulējumu priekšlikumu piedāvāšanā (iniciatīvu publicēšana) iesaistījis 50 pilsoņus, savukārt par iniciatīvām kopā atdotas 233 067 balsis, kopumā sabiedrības līdzdalības procesos iesaistot 418 112 cilvēkus.

3. apņemšanās: Veidot vienotu platformu valsts institūciju tīmekļvietnēm un informācijai

Valsts pārvaldes tīmekļvietņu vienotās platformas izveides mērķis ir nodrošināt iedzīvotājiem ērtu servisu, mūsdienu tehnoloģijās balstītus risinājumus, viegli lietojamas un dizainā vienkāršas tīmekļvietnes. Vienotā platforma ļaus efektīvāk izmantot valsts resursus, būtiski uzlabot valsts pārvaldes komunikāciju ar sabiedrību, kā arī pilsonisko līdzdalību.

Projekta būtība – izveidot vienotu tehnisku platformu ar vienu satura pārvaldības sistēmu, kas tiks izmantota platformā izvietoto iestāžu tīmekļvietņu satura pārvaldībai. Satura pārvaldības

sistēma tiks realizēta kā serviss, kas ļaus veidot jaunas vietnes un pielāgot tās iestāžu vajadzībām, ievērojot iepriekš noteiktus nosacījumus, piemēram, par funkcionalitāti, lietojamību, dizainu. Tiks veidoti koplietošanas komponenti jeb vienreiz izstrādāti funkcionāli un vizuāli elementi tīmekļvietnēm, ko var izmantot visas iestādes (atkalizmantošanas princips).

Projekta realizācija paredz, ka valstī būtu vienota, centralizēta satūra pārvaldības sistēma, uz kuru tīmekļvietņu pāreja notiek pakāpeniski, ņemot vērā iepriekš izstrādātas vienotas vadlīnijas. Tīmekļvietņu izmitināšana valstī tiktu nodrošināta centralizēti, bet satūra sagatavošanu un ievadi katra iestāde veiktu atsevišķi.

Plānots, ka projekts tiks realizēts uz atvērtiem standartiem balstītā tehniskā risinājumā. Portālu platformas elementus savām vajadzībām varēs izmantot arī pašvaldībās, veidojot un izvietojot vietnes uz platformas bāzes (atkalizmantošanas princips).

Vienlaikus ar projekta realizēšanu paredzēts pārņemt arī Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu par publiskā sektora struktūru tīmekļvietņu un mobilo lietotņu piekļūstamību (plānots, ka tā stāsies spēkā 2016. gada rudenī), kas nosaka vairāku tehnisku jauninājumu un papildinājumu ieviešanu.

Apzinot esošo situāciju, konstatētas šādas būtiskākās problēmas:

- 2015. gadā e-indeksā⁵, mērot valsts pārvaldes iestāžu tīmekļvietņu pieejamību cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, noskaidrots, ka tikai 12 iestādes no 102 vērtētajām sasniedz augstu līmeni, 36 iestādes – vidēji augstu līmeni, 40 iestādes – vidēji zemu līmeni un 12 iestādes – zemu līmeni (2 iestādes sistēma vispār nevarēja novērtēt).
- Tai pašā pārskatā⁶ norādīts, ka, vērtējot iestāžu tīmekļvietņu atbilstību mobilajai versijai, no 102 vietnēm atbilstošas lietošanai mobilajās ierīcēs ir tikai 18, no kurām 4 ir ministriju un 14 iestāžu tīmekļvietnes.
- Valsts kancelejai veicot 102 iestāžu aptauju 2016. gada septembrī⁷ atklājas, ka teju puse (47,1 %) valsts iestāžu tīmekļvietņu ir novecojušas (ir vecākas par 6 gadiem; vairāk nekā 11 % izstrādātas 2005. gadā vai vēl agrāk).

⁵ Latvijas valsts iestāžu e-Indekss un e-pārvaldes attīstības pārskats 2015. <http://bit.ly/2cBNapG>

⁶ Turpat

⁷ Valsts kancelejas aptauja 2016. gada 2.-12. septembrī "Dati par valsts iestāžu tīmekļvietnēm", kurā aptaujātas 102 iestādes. <https://goo.gl/forms/OwSpwZbk192wkxhc2>

- Tīmekļvietnes veidotas dažādās programmatūrās un to arhitektūras principi atšķiras. Atbilstoši Valsts kancelejas veiktās aptaujas rezultātiem⁸, 102 valsts iestādes uztur vairākus desmitus dažādu satura pārvaldības sistēmu. 45,2 % gadījumu šīs sistēmas ir individuāli izstrādātas, pārējās – pieejami gatavi vai pielāgoti risinājumi.
- Plašā pētījumā „ Ziņojums par optimālāko pārvaldības modeli tīmekļa vietnēm”⁹, kas veikts 2012. gadā, noskaidrots, ka tikai 15 no 115 valsts iestāžu vietnēm iedzīvotāju aptaujā tolaik atzītas kā kopumā labas. Viszemākais vērtējums bieži saņemts par tīmekļvietnes funkcionalitāti un struktūru, tādējādi norādot uz tās sarežģītību un nepārskatāmību no lietotāja viedokļa.

Kā būtiskākie projekta realizācijas ieguvumi minami pilnveidota uz iedzīvotājiem vērsta valsts pārvaldes komunikācija, sabiedrības līdzdalības veicināšana, piedāvājot uz vienotiem pamatprincipiem balstītu tīmekļvietņu struktūru, lietotājiem atpazīstamu vidi un navigāciju. Projekta īstenošana dotu iespēju ekonomēt resursus, tīmekļvietnes būtu pieejamas cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, kā arī atbilstošas lietošanai mobilajās ierīcēs. Tiktu paaugstināts IT drošības līmenis.

Pašlaik projekts iekļauts ERAF indikatīvajā 2.2.1.1. pasākuma „Centralizētu publiskās pārvaldes IKT platformu izveide, publiskās pārvaldes procesu optimizēšana un attīstība” projektu iesniegumu atlases 2.kārtas projektu sarakstā¹⁰. Valsts kanceleja sadarbībā ar Valsts reģionālās attīstības aģentūru un VARAM aktualizē informāciju projekta uzsākšanai un gatavojas projekta detalizētā apraksta izstrādei. Tālākai šī projekta virzībai nepieciešams MK lēmums par atbalstu un finansējuma piešķiršanu.

4.apņemšanās:

Veicināt atklātu, godīgu un profesionālu valdes un padomes locekļu kandidātu atlasī publiskas personas kapitālsabiedrībās

Publiskās personas kapitālsabiedrību pārvaldības jomā pēdējos gados notikušas būtiskas reformas. 2015. gada 1. janvārī stājās spēkā "Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likums". Saskaņā ar 2015. gada 26. maija MK rīkojumu Nr. 273, sākot ar 2015. gada 1. jūniju valsts kapitālsabiedrību un valsts kapitāla daļu pārvaldības

⁸ Valsts kancelejas aptauja 2016. gada 2.-12.septembrī "Dati par valsts iestāžu tīmekļvietnēm", kurā aptaujātas 102 iestādes. <https://goo.gl/forms/0wSpwZbk192wkxhc2>

⁹ Valsts kancelejas pētījums "Ziņojums par optimālāko pārvaldības modeli tīmekļa vietnēm", 2012. <http://bit.ly/2cvFp3x>

¹⁰ 17.11.2015. MK noteikumi Nr. 653. <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40363981>

koordinācijas institūcijas (turpmāk – koordinācijas institūcijas) uzdevumus pilda Pārresoru koordinācijas centrs (turpmāk – PKC). Tiek nodrošināti vienoti principi un vadlīnijas labas korporatīvās pārvaldības prakses ieviešanai visās valsts kapitālsabiedrībās (caurskatāmība, ikgadējie ziņojumi, kapitālsabiedrību vidēja termiņa stratēģiju izvērtēšana, dividendžu politika u.c.). Ņemot vērā Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (turpmāk – OECD) dalībvalstu labo praksi, ekonomiski nozīmīgajās valsts kapitālsabiedrībās tika uzsākta profesionālu un neatkarīgu padomju izveide.

PKC kā koordinācijas institūcija veic Saeimas 2014. gada 16. oktobra likuma "Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likums" 22. panta 2. daļā noteiktos uzdevumus, t.sk.:

- izstrādā kapitālsabiedrību un kapitāla daļu efektīvas pārvaldības vadlīnijas;
- sniedz valsts kapitāla daļu turētājiem atzinumu par kapitālsabiedrības vidēja termiņa darbības stratēģijā izvirzītajiem finanšu mērķiem un darbības finanšu rādītājiem (dividendēs izmaksājamo peļņas daļu, peļņas rādītājiem, kapitāla atdevi u.c.), kā arī to saskaņotību ar kapitālsabiedrības vidēja termiņa darbības stratēģijā izvirzītajiem nefinanšu mērķiem;
- konsultē Ministru kabinetu, publiskas personas kapitāla daļu turētājus un kapitālsabiedrības par korporatīvās pārvaldības ieviešanas aspektiem;
- organizē to publiskas personas kapitālsabiedrību un publiskas personas kontrolēto kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļu, amatpersonu un darbinieku, kā arī publiskas personas kapitāla daļu turētāju amatpersonu un darbinieku apmācību korporatīvās pārvaldības jautājumos, kuru darba pienākumi saistīti ar publiskas personas kapitāla daļu pārvaldības jautājumiem; u.c.

Lai risinātu "Atvērtās pārvaldības partnerības" Latvijas Otrajā nacionālajā rīcības plānā iezīmēto jautājumu, ka dažādās kapitālsabiedrībās ir atšķirīga valdes un padomes locekļu kandidātu atlases procedūra, kas bieži ir necaurskatāma un rada bažas par amatam atbilstošākā kandidāta izvirzīšanu apstiprināšanai, PKC izstrādāja MK noteikumus Nr. 686 "Kārtība, kādā nominē kandidātus valdes un padomes locekļu amatam kapitālsabiedrībās, kurās valstij kā dalībniekam (akcionāram) ir tiesības izvirzīt valdes vai padomes locekļus, un valdes locekļus valsts kapitālsabiedrībās, kurās ir izveidota padome". Tie stājās spēkā 2015. gada 22. decembrī. Šo noteikumu mērķis ir nodrošināt valdes un padomes locekļa nominēšanas procesa atbilstību korporatīvās pārvaldības labās prakses principiem un atklātu, godīgu un profesionālu valdes un padomes locekļu atlasi, kas veicina profesionālas un kompetentas valsts kapitālsabiedrības pārvaldes institūcijas izveidi.

Sākot ar 2015. gada 1. augustu PKC uzsāka izvirzīt PKC pārstāvjus dalībai valsts kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļu nominācijas komisijās, bet no 2015. gada 22. decembra spēkā stājās MK noteikumos Nr. 686 noteiktā kārtība valdes un padomes locekļu amatu kandidātu atlasei, kas visiem valsts kapitālsabiedrību kapitāla daļu turētājiem jāievēro pastāvīgi. Laika periodā līdz 2016. gada 1. jūlijam PKC ir piedalījies vismaz 16 valsts kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļu amatu kandidātu atlases procesos.

Lai pilnveidotu nominācijas procesu un padarītu to vēl objektīvāku un caurspīdīgāku, PKC ir izstrādājis papildinājumus minētajiem MK noteikumiem Nr. 686, kas 2016. gada 16. jūnijā tika izsludināti Valsts sekretāru sanāksmē un šobrīd par tiem notiek saskaņošana ar atbildīgajām institūcijām un citām iesaistītajām pusēm.

5. apņemšanās: Ieviest efektīvākus uzraudzības mehānismus to amatpersonu darbības kontrolei, kas ir atbildīgas par rīcību ar publiskajiem resursiem

Šīs apņemšanas izpilde primāri saistīta ar vairākiem uzdevumiem, kuri iekļauti 2015. gada 16. jūlijā pieņemtajās "Korupcijas novēršanas un apkarošanas pamatnostādņēs 2015.-2020. gadam".

Informācija tiešsaistē par valsts un pašvaldību institūciju līgumiem un citiem darījumiem

2015. gada 16. jūlijā pieņemtajās "Korupcijas novēršanas un apkarošanas pamatnostādņēs 2015.-2020. gadam" ir iekļauts uzdevums izvērtēt iespējas tiešsaistē nodrošināt publisku pieejamību informācijai par valsts un pašvaldību institūciju visiem noslēgtajiem līgumiem par preču un pakalpojumu iegādi un citiem darījumiem. Uzdevuma izpildes termiņš ir 2020. gada 31. decembris un tā izpilde pagaidām nav uzsākta.

Vienlaikus, 2016. gada 10. jūnijā MK Ēnu ekonomikas apkarošanas padomes sēdē tika pieņemts "Valsts iestāžu darba plāns ēnu ekonomikas ierobežošanai 2016.-2020. gadam", kura izstrādē tika iesaistīti arī sociālie un sadarbības partneri. Šajā plānā ir paredzēts veikt izmaiņas publisko iepirkumu regulējumā, paredzot pilnīgi elektronisku iepirkumu norisi.

Finanšu līdzekļu izšķērdēšanas un korupcijas risku novēršana „zemsliedzīga” iepirkumos un iegādēs, kuru veikšanā nav jāpiemēro ārējo normatīvo aktu regulējums

2015. gada 16. jūlijā pieņemtajās "Korupcijas novēršanas un apkarošanas pamatnostādņēs 2015.-2020. gadam" ir iekļauts uzdevums analizēt finanšu līdzekļu izšķērdēšanas, kā arī korupcijas riskus „zemsliedzīgu” iepirkumos un iegādēs, kuru veikšanā nav jāpiemēro ārējo normatīvo aktu regulējums, un sniegt priekšlikumus risku mazināšanai. Šī uzdevuma izpildes termiņš ir 31.12.2016.

Šobrīd norit darbs pie jauna Publisko iepirkumu likuma projekta, kurā paredz paaugstināt likuma piemērošanas sliekšni. 2016. gada 21. jūnijā tas tika izskatīts MK sēdē un šobrīd atrodas Saeimā. Likuma projektā tiek piedāvāts pakalpojumiem un precēm iepirkumu procedūru piemērot, sākot no 10 000 *euro*, bet būvdarbiem – no 20 000 *euro*. Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (turpmāk – KNAB) aicināja likumdevēju pieturēties pie spēkā esošiem sliekšņiem – 4 000 *euro* piegādēm un pakalpojumiem un 14 000 *euro* būvdarbiem, – ņemot vērā publiskas personas finanšu līdzekļu izšķērdēšanas un korupcijas riskus vienota regulējuma "zemsliedzīgu" iepirkumos trūkuma dēļ. KNAB ieskatā viens no variantiem ir, vai nu saglabāt spēkā esošo līgumcenas robežvērtību vai otrs – noteikt vienotu, bet atvieglotu kārtību, deleģējot šīs kārtības noteikšanu MK, kas paredzētu atklāta iepirkuma pamatprincipu ieviešanu, piemēram, minimālu iepirkuma prasību izstrādi, vismaz trīs pretendentu izvērtēšanas pienākumu, uzvarētāja izvēles kārtību u.c. kritērijus. KNAB ieskatā, ja patlaban ar publisko iepirkumu tiek kontrolēti 70% no iepirkumos izlietotiem finanšu līdzekļiem, tad ar līgumcenas sliekšņu paaugstināšanu šis procents būs mazāks un ārpus likuma kontroles kopsummā paliks miljoniem *euro* valsts un pašvaldības budžetu līdzekļu, ar kuriem iestādes varēs rīkoties pēc saviem ieskatiem jeb bez vienotas (saistošas) kārtības. Šie iebildumi MK netika atbalstīti un KNAB tos iesniedzis atbildīgajai komisijai Saeimā.

Efektīvāka atbildības piemērošana par nelikumīgu rīcību ar valsts vai pašvaldības finanšu līdzekļiem un mantu

Lai novērstu teorētiskās un praktiskās problēmas noziedzīga nodarījuma kaitīgo seku kvalificēšanā, 2015. gada 3. decembrī stājās spēkā Tieslietu ministrijas izstrādātie grozījumi likumā "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" (turpmāk – PKLS). PKLS 23. panta pirmās daļas 1.punktā tiek saglabāts būtiska kaitējuma konstatēšanas kumulatīvais kritērijs, t.i., kad vienlaikus nepieciešams konstatēt gan mantisku zaudējumu, kas nav mazāks par piecu minimālo mēnešalgu kopsummu, gan arī citu ar likumu aizsargāto interešu apdraudējumu.

Vienlaikus ar likumprojekta grozījumiem PKLS 23. panta pirmās daļas 2.punktā kā otrs patstāvīgs būtiska kaitējuma konstatēšanas kritērijs tiek noteikts *mantisks zaudējums*, kas nav mazāks par desmit minimālo mēnešalgu kopsummas. Šis kritērijs nav saistīts ar papildus

kumulatīvo kritēriju, kāds tas ir paredzēts PKLS 23. panta pirmās daļas 1.punktā, jo mantiskais zaudējums, kas pārsniedz desmit minimālo mēnešalgu apmēru ir jau tik ievērojams, ka nav nepieciešamība papildus vēl konstatēt arī citu ar likumu aizsargāto interešu apdraudējumu.

Bez tam šāda papildus interešu apdraudējuma pierādīšana praksē bieži vien ir apgrūtinoša, rezultātā radot situāciju, kad pie mantiska zaudējuma, kas pārsniedz desmit minimālo mēnešalgu kopsummas, netiek atzīts, ka ar noziedzīgu nodarījumu ir radīts būtisks kaitējums. Ieviešot jaunu būtiska kaitējuma konstatēšanas kritēriju PKLS 23.panta pirmās daļas 2.punktā, minētās prakses problēmas tiks novērstas.

Tieslietu ministrijas izveidotā pastāvīgā Krimināllikuma darba grupa secināja, ka visos tajos Krimināllikuma Sevišķās daļas pantos, kad atbildība iestājas, sasniedzot noteiktu mantiska kaitējuma apjomu, ne vienmēr ir nepieciešams atsaukties uz būtisku kaitējumu, bet nepieciešams, kā kvalificējošo pazīmi noteikt – ievērojamu apmēru. Savukārt, visos tajos Krimināllikuma Sevišķās daļas pantos, kad atbildība iestājas ne tikai, sasniedzot noteiktu mantiska kaitējuma apjomu, bet, kad arī var ievērojami tikt apdraudētas citas ar likumu aizsargātās intereses, ir nosakāma kvalificējoša pazīme – *būtisks kaitējums*.

Ievērojot minēto, PKLS 23.¹panta pirmajā daļā kā patstāvīga noziedzīga nodarījuma kvalificējošā pazīme tiek definēts – *ievērojams apmērs*, tādējādi ļaujot uz to atsaukties kā patstāvīgu noziedzīga nodarījuma kvalificējošo pazīmi Krimināllikuma Sevišķās daļas pantos. Bez tam pašreiz starp nelielu apmēru un lielu apmēru nav noteikts „vidēja” līmeņa apmērs, tas praksē rada problēmas, jo to ne vienmēr spēj aizstāt būtiska kaitējuma kritērijs, kurš balstīts uz citiem noteikšanas principiem. Nosakot jaunu apmēra kritēriju – *ievērojams apmērs* - minētās prakses problēmas var tikt novērstas. Ievērojams apmērs būs konstatējams gadījumos, kad nozieguma priekšmeta kopējā vērtība nodarījuma izdarīšanas brīdī nebūs bijusi mazāka par desmit minimālo mēnešalgu kopsummu.

Papildus jānorāda, ka diskusijas par efektīvāku atbildības piemērošanu par nelikumīgu rīcību ar valsts vai pašvaldības finanšu līdzekļiem vai mantu tiek turpinātas Tieslietu ministrijas pastāvīgās Krimināllikuma darba grupas ietvaros, kuras sastāvā ir pārstāvji no Tieslietu ministrijas, tiesībsargājošajām institūcijām, prokuratūras un tiesu varas.

Interesešu konflikta novēršanas mehānisma pilnveidošana

Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs regulāri publicē skaidrojumus attiecībā uz likuma “Par interesešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” normu piemērošanu, lai

veicinātu labāku izpratni par šī likuma prasībām un efektīvāku to piemērošanu¹¹. Līdz 2016. gada beigām Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs izvērtēs tiesisko regulējumu, lai sagatavotu iespējamus priekšlikumus grozījumiem normatīvajos aktos par uzraudzības pārlikumā noteikto amata savienošanas ierobežojumu ievērošanu nodošanu publiskas personas institūcijas vadītājam disciplinārbildības piemērošanai. Saeimā ir izveidota Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijas darba grupa, kura izvērtē un pārskata likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" normu efektivitāti, tai skaitā iespējas tās vienkāršot.

Saskaņā ar "Korupcijas novēršanas un apkarošanas pamatnostādņem 2015.-2020. gadam" iecerēti divi izvērtējumi par likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" normu piemērošanu. Līdz 2017. gada beigām paredzēts veikt padziļinātu pētījumu par šī likuma piemērošanas praksi, iesaistot speciālistus no NVO, valsts institūcijām, pašvaldībām un kapitālsabiedrībām.

2016. gada 25. augustā Valsts sekretāru sanāksmes sēdē tika izsludināti grozījumi likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā". Grozījumi likumā izstrādāti, lai veicinātu sabiedrības uzticēšanos valsts amatpersonu darbībai, kā arī ierobežotu valsts amatpersonu iespējas, pildot dienesta pienākumus, gūt personisku labumu, kā arī, lai, konstatējot šādus gadījumus, būtu iespējams vērsties pret šādām amatpersonām.

Grozījumi paredz skaidras naudas uzkrāšanas ierobežojumus, pienākumu amatpersonām deklarācijās norādīt ziņas arī par laulātajam pielīdzinātu personu un pienākumu Valsts ieņēmumu dienestam (turpmāk - VID) salīdzināt deklarācijās pausto ar VID rīcībā esošo informāciju. Grozījumi paredz arī liegumu amatpersonām uzkrāt skaidru naudu, kas pārsniedz 20 minimālās mēnešalgas. Nosakot valsts amatpersonai maksimālo iespējamo skaidras naudas uzkrājumu, tika ņemts vērā jau šobrīd likumā noteiktais 20 minimālo mēnešalgu sliekšnis, kas ir noteikts attiecībā uz darījumu, parādsaistību, aizdevumu un uzkrājumu deklarēšanu. Konkrētie grozījumi vērsti, lai mazinātu iespēju valsts amatpersonām legalizēt noziedzīgā ceļā iegūtus līdzekļus, kā arī novērstu korupcijas iespējas (slēpt kukuli, atsaucoties uz šiem deklarācijā iepriekš norādītajiem naudas uzkrājumiem). Ar šiem grozījumiem iecerēts arī noteikt jaunu pienākumu valsts amatpersonām iesniegt papildu deklarāciju mēneša laikā no darījuma notikšanas brīža, ja veiktā darījuma (saņemtā dāvinājuma, mantojuma, izsniegta vai saņemta aizdevuma) summa pārsniedz 20 minimālās mēnešalgas.

---

¹¹ KNAB skaidrojumi attiecībā uz likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" normu piemērošanu, skatīt [šeit](#).

Zaudējumu piedziņa no amatpersonas

5. apņemšanās kontekstā jāpiemin arī Valsts kontroles likumdošanas iniciatīva par zaudējumu piedziņu no amatpersonas, kas vainīga zaudējumu nodarīšanā valstij, ko būtu iespējams noteikt, veicot grozījumus Valsts kontroles likumā un Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likumā¹².

6.apņemšanās: Izveidot ilgtspējīgu nevalstisko organizāciju finansēšanas modeli

Diskusijas par nevalstisko organizāciju finansēšanas modeli ir aktuālas jau kopš 2004. gada. 2015. gada 1. decembrī Ministru kabinets apstiprināja konceptuālo ziņojumu "Par valsts finansēta nevalstisko organizāciju fonda izveidi" attiecīgi atbalstot valsts budžeta finansētas programmas "NVO fonds" izveidošanu (MK 16.12.2015. rīkojums Nr. 972). Valsts finansēta nevalstisko organizāciju fonda izveide ir būtiska, lai veicinātu pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību, ļaujot biedrībām un nodibinājumiem virzīt un pilnveidot demokrātijas procesus visos publiskās pārvaldes līmeņos, sniegt pakalpojumus ar mērķi uzlabot sabiedrības dzīves kvalitāti, organizēt pasākumus, kas informētu un izglītotu sabiedrību par valstī notiekošajiem procesiem, tādējādi ļaujot sabiedrībai jau laikus līdzdarboties un iesaistīties tai aktuālajos jautājumos.

2016. gada valsts budžetā programmai "NVO fonds" tika piešķirti 400 000 euro, projektu konkursa ietvaros tika atbalstīti 66 biedrību un nodibinājumu sagatavotie projektu pieteikumi (pavisam tika saņemts 261 projektu iesniegums). Plānots, ka 2016. gadā rudenī, apstiprinot valsts budžeta ietvaru turpmākajiem trim gadiem, finansējums programmai "NVO fonds" tiks piešķirts līdzšinējā apmērā – ik gadu (2017., 2018. un 2019. gadā) 400 000 euro. Programmas "NVO fonds" administrēšana ir uzticēta Sabiedrības integrācijas fondam, vienlaikus ar konsultatīvās institūcijas izveidi (NVO fonda stratēģiskās uzraudzības komisija) tiek nodrošināta citu valsts pārvaldes institūciju un nevalstiskā sektora organizāciju iesaiste programmas "NVO fonds" darbības virzienu un prioritāri atbalstāmo darbību noteikšanā.

Līdztekus no 2014. gada tiek īstenota valsts budžeta finansēta programma NVO atbalsta programma reģionos. Programmas ietvaros finansējumu var saņemt NVO, kuras īsteno projektu pilsoniskās sabiedrības veicināšanai un mazākumtautību NVO atbalstam. NVO atbalsta programmas īstenošana ir deleģēta NVO reģionālajam koordinātoram katrā plānošanas

¹² "Valsts kontrole: ir jāatmaksā ar nelikumībām radītie zaudējumi", skatīt: <http://m.lvportals.lv/visi/viedokli?id=277754>

reģionā, kas attiecīgi administrē piešķirto finansējumu, nodrošina reģionālo projektu konkursu norisi un sniedz nepieciešamo atbalstu un informāciju NVO, kuras vēlas īstenot projektus.

7.apņemšanās: Nodrošināt iespēju vākt parakstus referendumu ierosinājumiem internetā

Sākot ar 2015. gada 1. janvāri valsts pārvaldes e-pakalpojumu portālā www.latvija.lv tiek nodrošināts tehnisks risinājums, kas dod iespēju elektroniski organizēt iniciatīvas grupu ierosinātas parakstu vākšanas likumprojekta vai Satversmes grozījumu projekta ierosināšanai, kā arī elektroniski tajās piedalīties.

Līdz 2016. gada 15. augustam valsts pārvaldes e-pakalpojumu portālā www.latvija.lv bija izsludinātas divas iniciatīvas:

- Likums par 2012. gada 8. novembra likuma "Grozījumi likumā "Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu" atcelšanu. Tā ierosinātājs ir biedrība "Atvērtās pārvaldības partnerība Latvijā". Norises laiks ir 19.09.16. līdz 18.09.17.;
- Tautas nobalsošanas ierosināšana par Saeimas atsaukšanu. Tā ierosinātājs ir biedrība "Varu Latvijas tautai". Norises laiks ir 13.11.15. līdz 13.11.16. Savākto parakstu skaits: 203.¹³

Valsts pārvaldes e-pakalpojumu portālā www.latvija.lv pieejamais e-pakalpojums „Parakstišanās par vēlētāju iniciatīvām” dod iespēju sabiedrībai piedalīties izsludinātajās iniciatīvās un izteikt savu atbalstu.

8.apņemšanās: Izstrādāt likumprojektu trauksmes cēlēju aizsardzībai

2014. gadā ar Valsts kanceleja direktora rīkojumu tika izveidota trauksmes cēlēju aizsardzības likumprojektu izstrādes darba grupa. Darba grupu vada Valsts kanceleja, tajā piedalās Ģenerālprokuratūra, Iekšlietu ministrija, Augstākā tiesa, Tieslietu ministrija, Labklājības ministrija, KNAB, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība un biedrība "Sabiedrība par atklātību – Delna".

¹³ Vairāk informācijas: <https://www.latvija.lv/lv/PV/>

2015. gada 20. janvārī parakstītajā "Memorandā starp Valsts kanceleju, Ģenerālprokuratūru, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju un biedrību "Sabiedrība par atklātību – Delna" par trauksmes cēlēju aizsardzības mehānisma praktisko ieviešanu" tika atzīta par lietderīgu likumprojekta par trauksmes cēlēja mehānismu izstrāde.

2015. gadā likumprojekta izstrādes darba grupa vairākkārt tikās. Rezultātā 2015.gada nogalē tika izstrādāts likumprojekts, un 2015. gada 17. decembrī tas tika izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē. 2016. gadā noritējis darbs pie šī likumprojekta saskaņošanas. Daudzos jautājumos ir grūti panākt vienošanos starp saskaņošanas dalībniekiem, piemēram, par atbildīgo institūciju par trauksmes cēlēju aizsardzību un trauksmes celšanas mehānisma koordinēšanu, par trauksmes cēlēja statusa noteikšanu un ziņojuma izskatīšanas kārtību vai atbildības noteikšanu par radītajām nelabvēlīgajām sekām trauksmes celšanas dēļ. Tādēļ saskaņošanas process pagaidām nav noslēdzies. Likumprojektu nepieciešams virzīt tālāk un iespējami drīz iesniegt izskatīšanai Ministru kabinetā.

Likumprojektā ir iecerēts aptver trauksmes celšanu sabiedrības interesēs par pārkāpumiem gan valsts, gan privātajā sektorā. Noteikts pienākums veidot iekšējos ziņošanas mehānismus valsts un pašvaldību iestādēs, kā arī biedrībās, nodibinājumos un uzņēmēj sabiedrībās, kurās ir vairāk nekā 50 nodarbinātie. Likumprojektā paredzēta iespēja ziņot gan caur iekšējo ziņošanas mehānismu, gan arī kompetentajām valsts vai pašvaldību iestādēm par jautājumu vai iestādi, par kuru ziņo trauksmes cēlējs. Likumprojektā arī paredzēta virkne pasākumu trauksmes cēlēja aizsardzībai: anonimitāte, aizliegums radīt nelabvēlīgas sekas (piemēram, ja trauksmes cēlējs tiek atlaists no darba), atbildība par nelabvēlīgu seku radīšanu un rīcība, ja nelabvēlīgas sekas radītas. Likumprojektā iecerēts, ka līdztekus kompetentajām iestādēm, kas izskatīs pārkāpumus aizsardzības iestādes, tiks veidots trauksmes cēlēju kontaktpunkts un noteiktai izpildvaras iestādei būs pienākums nodrošināt trauksmes cēlēju aizsardzību.

Likumprojekta izstrādē ņemti vērā gan Latvijā esošais tiesiskais regulējums, gan citu valstu labā prakse, starptautiskie standarti un Latvijai OECD iestāšanās procesā izteiktās rekomendācijas veidot iekšējos ziņošanas kanālus un nodrošināt trauksmes cēlēju aizsardzību.

2016. gadā Valsts kanceleja un biedrība "Sabiedrība par atklātību – Delna" 2016. gadā aktīvi iesaistījušās sabiedrības informēšanā par trauksmes celšanu un izpratnes veicināšanā par vienota tiesiskā regulējuma trauksmes celšanai un trauksmes cēlēju aizsardzībai izstrādes nozīmīgumu, piemēram, piedaloties Latvijas Radio raidījumā "Krustpunkti" un sarunu festivālā "Lampa". Valsts kanceleja izveidojusi īpašu sadaļu savā tīmekļvietnē: <http://www.mk.gov.lv/lv/content/trauksmes-celeji>.

9. apņemšanās: Izvērtēt politisko partiju finansēšanas sistēmu un veicināt lobēšanas atklātumu

2016. gadā ir izstrādāti un Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijā iesniegti grozījumi Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumā, kuru mērķis ir novērst individuālu fizisku personu iespējamu neatļautu iesaistīšanos ziedošanas starpniecībā politiskajām organizācijām, atvēlot ziedojumam visus savus legāli gūtos (deklarētos) ienākumus.

Daļēji ir izpildīts uzdevums attiecībā uz politisko organizāciju (partiju) finansiālās darbības atklātuma nodrošināšanu, kas paredz efektīvā atbildības piemērošanas mehānismus par pieļautajiem pārkāpumiem un paredzēt vieglākas sankcijas politisko partiju finansēšanas kontroles jomā par maznozīmīgiem administratīvajiem pārkāpumiem, ņemot vērā to, ka ir izstrādāti priekšlikumi vadlīnijām par daļēju atbrīvošanu no administratīvā soda par pārkāpumiem, par kuriem ir pieļaujama nosacīti daļēja atbrīvošana no naudas soda samaksas.

Ar mērķi analizēt slēptās priekšvēlēšanu aģitācijas izpausmes iepriekšējos priekšvēlēšanu periodos un sniegt priekšlikumus normatīvo aktu grozījumiem slēptas aģitācijas riska novēršanai, KNAB piedalījies Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijas darba grupas un komisijas sēdēs, kurās tika izskatīti grozījumi Priekšvēlēšanu aģitācijas likumā.

Lai nodrošinātu politisko partiju finanšu datu elektroniskās deklarēšanas sistēmas izveidi un ieviešanu Latvijā, ir izstrādāta jaunā politisko partiju finanšu Elektroniskā datu ievades sistēma (turpmāk – EDIS). Šobrīd turpinās darbs pie normatīvo aktu regulējuma izmaiņām, lai šo datu bāzi varētu ieviest. Tāpat turpinās darbs pie EDIS sasaistes ar citām Latvijas publiskām datu bāzēm.

2015. gadā KNAB izstrādāja vadlīnijas politiskajām partijām par priekšvēlēšanu aģitācijas likumā noteikto.¹⁴ Vadlīnijas tika prezentētas Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijas sēdē. Šobrīd KNAB izvērtē detalizētākā materiāla izstrādes nepieciešamību.

Ar mērķi iestrādāt spēkā esošajos normatīvajos aktos lobēšanas atklātības nodrošināšanas tiesisko regulējumu, tika izveidota darba grupa, kurā piedalījās pārstāvji no KNAB un Tieslietu ministrijas. KNAB izstrādāja grozījumus tiesiskā regulējuma lobēšanas atklātības nodrošināšanai Valsts pārvaldes iekārtas likumā, Saeimas kārtības rullī un likumā „Par interešu

¹⁴ KNAB, "Priekšvēlēšanu aģitācijas likuma piemērošanas vadlīnijas atbilstoši KNAB kompetencei", skatīt [šeit](#).

konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā". Grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likumā un Saeimas kārtības rullī tika izsludināti 2016. gada 26. maija Valsts sekretāru sanāksmē. 2016. gada jūlijā notika divas starpinstitutīciju saskaņošanas sanāksmes par izstrādātajiem grozījumiem. KNAB šobrīd izstrādā grozījumus likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā", savukārt grozījumi attiecībā uz Saeimas kārtības rullī ir iesniegti Saeimas Juridiskās komisijas darba grupai, kur 2016. gada rudens sesijā tiek turpināts darbs pie visu aktuālo Saeimas kārtības ruļļa grozījumu izvērtējuma.

Uzdevumu izvērtēt lobēšanas ietekmi uz valsts budžeta likumu, būvniecību, maksātnespējas administrācijas procesu un citiem sektoriem un sniegt priekšlikumus nesamērīgas lobēšanas ietekmes mazināšanai plānots iekļaut KNAB darbības stratēģijā 2016. – 2018. gadam.

Vienlaikus, KNAB šobrīd strādā pie normatīvā regulējuma izvērtējuma ziedotāju identitātes publiskošanas jautājumā ar mērķi noteikt ziedojuma limitu, kurā iekļaujoties, informācija par ziedotāju netiek publiskota, tādējādi veicinot mazo ziedotāju līdzdalību politisko organizāciju finansēšanā.

Arī sabiedrības iniciatīvu platformas portāla "ManaBalss.lv" uzturētāji ir ieinteresēti piedalīties priekšlikumu izstrādē lobēšanas jomā ar mērķi to paplašināt, iekļaujot jēdzienu "pilsoniskais lobījs" un atbalstot lobētāju reģistra izveidi.

10.apņemšanās: Izstrādāt valsts pārvaldes ētikas kodeksu

2015. gadā turpinājās darbs pie vienota valsts pārvaldes ētikas kodeksa izstrādes, kas aizsākās 2014. gadā. Vienota valsts pārvaldes ētikas kodeksa izstrāde paredzēta Valsts pārvaldes cilvēkresursu attīstības koncepcijā (06.02.2013. Ministru kabineta rīkojums Nr.48).

2015. gadā Valsts kanceleja sadarbībā ar biedrību "Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS" rīkoja vairākas fokusgrupu diskusijas. Kopumā projekta izstrādei 2014. gadā un 2015. gadā tika noorganizētas 8 fokusgrupu diskusijas. Tajās tika apspriests ētikas kodeksa saturs un piemērošana. Fokusgrupās piedalījās jaunie ierēdņi, valsts pārvaldes iestāžu ētikas komisiju locekļi un augstākā līmeņa vadītāji.

Rezultātā tika izstrādāts metodiskais materiāls "Valsts pārvaldes ētikas kodeksa rokasgrāmata". Tajā tika ietverti valsts tiešās pārvaldes amatpersonu un darbinieku ētikas principi, atsevišķos gadījumos papildinot un konkrētējot normatīvajos aktos jau iekļautās normas, kā arī skaidrots, kāda ir vēlamā nodarbinātā rīcība un minēti konkrēti piemēri. Šis projekts 2016. gada 11. februārī kā MK ieteikumu projekts tika izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē.¹⁵

Pēc likumprojekta izsludināšanas tika saņemti atzinumi un darbs pie ētikas kodeksa izstrādes turpinājās. Ņemot vērā saņemtos atzinumus, kā arī analizējot citu valstu labās prakses piemērus un starptautiskās rekomendācijas šajā jomā, ētikas kodeksa projekts tiek uzlabots un drīzumā tiks nosūtīts atkārtotai saskaņošanai. Vienoto valsts pārvaldē nodarbināto ētikas kodeksu iecerēts pieņemt līdz 2016. gada beigām.

Pēc ētikas kodeksa stāšanās spēkā nepieciešams izstrādāt metodiskus materiālus un veikt informatīvus un izglītojošus pasākumus. Jāņem vērā, ka valsts pārvaldes iestādēs jau šobrīd ir izstrādāti ētikas kodeksi un daudzās arī izveidotas ētikas komisijas, kas tiek sasauktas gadījumos, kad ir pamats uzskatīt, ka ētikas kodekss ir pārkāpts. Vienotā valsts pārvaldes ētikas kodeksa uzdevums nav šos mehānismus aizvietot, bet dot ietvaru ar visai valsts pārvaldei kopīgām vērtībām un rīcības principiem noteiktās situācijās. Šī kodeksa mērķis būs veicināt vienotu izpratni un vienotu uzvedības kultūru, ar to stiprinot sabiedrības uzticību valsts pārvaldei un tās darba kvalitāti.

¹⁵ MK ieteikumu projekts "Valsts pārvaldes nodarbinātā ētikas kodekss", <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?dateFrom=2015-09-24&dateTo=2016-09-23&text=VSS-126&org=0&area=0&type=0>

Galvenie secinājumi

Kopš 2015. gada 1. jūlija katrā no desmit Latvijas apņemšanām bijis noteikts progress. Būtiskākais progress ir sasniegts trijās jomās. Pirmkārt, stiprināts tiesiskais regulējums un noteikta atbildīgā institūcija atklātu un profesionālu valdes un padomes locekļu atlasei valsts kapitālsabiedrībās, kā arī tiek mainīta valdes un padomes locekļu atlases un iecelšanas prakse. Otrkārt, izveidota valsts budžeta finansētā programma "NVO fonds". 2016.gadā tai tika piešķirti līdzekļi un tie plānoti arī līdz 2019.gadam. Treškārt, pilnībā izpildīta apņemšanās nodrošināt iespēju parakstu vākšanai referenduma ierosināšanai internetā.

Vienlaikus jāsecina, ka virkne apņemšanās ietver daudzas iniciatīvas, kas dažkārt ir ilgtermiņa aktivitātes. Nākotnē lietderīgi būtu izvēlēties konkrētākus pasākumus ar izpildes laiku, kas atbilst rīcības plāna termiņam. Tas arī ļautu efektīvāk izvērtēt sasniegto progresu un ietekmi.

Tālākā rīcība

Vidusposma ziņojuma projekts tika nodots publiskai apspriešanai līdz 2016. gada 21. oktobrim. Tika saņemti vairāki priekšlikumi, kas ir vai nu atspoguļoti vidusposma izvērtējuma ziņojumā, vai tiks ņemti vērā Latvijas Trešā Nacionālā rīcības plāna izstrādē.

Atvērtās pārvaldības partnerības iniciatīvas ceturtais Globālais samits norisināsies 7.–9. decembrī Parīzē, Francijā¹⁶. Samita mērķis ir pārrunāt jaunākās tendences un labās prakses piemērus atvērtās pārvaldības jomā pasaulē, iesaistot gan atbildīgās valsts institūcijas, gan arī pilsonisko sabiedrību. Sagaidāms, ka samitā piedalīsies 3000 dalībnieku no 70 valstīm. Samita dienas kārtībā kā labās prakses piemērs iekļauta arī prezentācija par valsts un pašvaldības vienotajiem klientu apkalpošanas centriem Latvijā¹⁷.

19. decembrī Valsts kanceleja sadarbībā ar domnīcu "Providus" rīkos atvērtu diskusiju par OGP un tālāko rīcību. Tajā informēs par OGP Globālā samita rezultātiem un uzsāksim diskusiju par pasākumiem, kuri būtu iekļaujami Latvijas Trešajā Nacionālajā rīcības plānā. Latvijas Trešais Nacionālais rīcības plāns jāizstrādā 2017. gada pirmajā pusē. Latvijas Trešā Nacionālā rīcības plāna izstrādes procesā tiks iesaistītas gan atbildīgās valsts institūcijas, gan arī nevalstiskās institūcijas.

¹⁶ Vairāk informācijas: <https://www.ogpsummit.org/>

¹⁷ Vairāk informācijas: http://varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/publiskie_pakalpojumi/?doc=20903

Valsts kanceleja